

**DRAMA EN THEATER
EEN BIBLIOGRAFIE VOOR NOORD- EN ZUID-NEDERLAND**

Annick POPPE

Aflevering 20

I. WETENSCHAPPELIJKE TEKSTEN

a. boeken

DEVENS (Tuur) en KWANTEN (Koen). *Tussen pop en theater*, te bestellen bij : Dommelhof, Neerpelt. Zie bespreking in dit nummer.

DECORTE (Jan), *Portrait de théâtre 1985-1990*, Amsterdam, Bert Bakker, 1991, 85 p. (ISBN 90-351-0995-3)

b. bijdragen in tijdschriften, jaarboeken en verzamelwerken

ALTENA (Herman), "Griekse koren dansten", *Toneel Teatraal*, 112 (1991), nr. 6, pp. 6-11.

Wat te doen met het koor, vooral op die momenten waar het niet rechtstreeks bij de actie betrokken is, is een vraag die de meeste hedendaagse regisseurs van Griekse tragedies voor problemen stelt. Wordt vaak in de tekst van de koorleden gesnoeid of blijven ze even naamloos als het publiek, in *Les Atrides* van Ariane Mnouchkine krijgt het koor, dat dansend ten tonele wordt gebracht, een centrale rol.

BINNERTS (Paul), "Leven op de rand van de waanzin", *Toneel Teatraal* 112 (1991), nr. 5, pp. 22-25.

Na bijna dertig jaar raken de poppen van Peter Schumanns Bread and Puppet Theater nog altijd even direct het hart. De voorstellingen lijken wel rituelen, de meer dan levensgrote poppen voeren een strijd op tussen goed en kwaad. De thema's zijn nog steeds sociaal en politiek, de problemen die worden aangesneden zuiver menselijk.

"Let's dance : dit is Belgisch". *Etcetera* 9 (1991), nr. 33, pp. 6-21.

Met bijdragen van Marijn van der Jagt (over de relatie tussen Fabre en Forsythe), An-Marie Lambrechts (over A.T. de Keersmaeker), Sigrid Bousset (over Wim Vandekeybus), Claire Diez (over José Besprosvany) en Alex Bervoets (over M.A. De Mey).

DE BOOSE (Johan), "Tadeusz Kantor (1915-1990). Een balans van een dictatuur", *Etcetera* 9 (1991), nr. 33, pp. 30-33.

Misschien juist omdat het anti-sociaal lijkt, getuigt het toneel van Kantor van een

bijzonder engagement. De toeschouwer bevindt zich op de brug die illusie met werkelijkheid verbindt; de dood is alomtegenwoordig.

DOSOGNE (Ludo), "Oraliteit is een vorm van pure communicatie", *Kunst & Cultuur*, juni 1991, pp. 19-21.

De orale traditie is zo oud als de mensheid; een verteller verbindt slechts de luisteraars aan zich als hij hun zintuigen prikkelt, zodat ze zich lichamelijk met elkaar verbonden voelen. Tekst, klank en interpretatie zijn nauw verbonden; pasklare antwoorden bestaan niet.

DOSOGNE (Ludo), "Met Sarafina wordt het traangas parfum", *Kunst en Cultuur*, april 1991, pp. 25-27.

De Zuidafrikaanse musical Sarafina evoceert het leven van scholieren in de zwarte woonwijken. De overgave van de jonge acteurs compenseert het aanvankelijk ietwat naïeve scenario : Broadway-elementen staan naast slogans van de Black Power. Hoewel vaak tragische gebeurtenissen worden verhaald, blijft de toon steeds optimistisch.

DOSOGNE (Ludo), "Venetiaanse schaduwen over Louvain-la-Neuve", *Kunst en Cultuur*, mei 1991, pp. 34-35.

In het verleden trokken de Venetianen gemaskerd naar het toneel, bijna de helft van het jaar mochten in het openbaar maskers worden gedragen. Zowel nieuwe rijken als edellieden hielden er een verkwistende en losbandige levensstijl op na, die in *La Villegiatura* van Goldoni treffend wordt geëvoceerd.

ENGELANDER (Ruud), "Mickery : geen afscheid", *Ons Erfdeel* 34(1991), nr. 3, pp. 405-412.

Na vijfentwintig jaar houdt Mickery ermee op; wachten is het op de manier waarop Ritsaert ten Cate zijn werk zal voortzetten. Met Mickey dat aanvankelijk spraakmakende buitenlandse voorstellingen bracht en vanaf het midden van de jaren zeventig ook eigen produkties opzette, werd Nederland een bolwerk van theatervernieuwing, zowel op organisatorisch (kelders, garages), produktioneel (geldgebrek is geen bezwaar) als artistiek (La Mama, the Wooster Group) vlak.

GELJON (Cor), "Het verwaarloosde drama", *Bzzlletin* 20 (1991), nr. 184, pp. 54-60.

Bij het literatuuronderwijs op school wordt het theater nog steeds stiefmoederlijk behandeld. Pas als de leerlingen inzicht krijgen in de theatrale middelen kan het onderwijs geslaagd heten; om hen te vormen tot kritische toeschouwers is het bijwonen van voorstellingen essentieel, terwijl ook televisiespelen en series niet buiten beschouwing mogen blijven.

HOPPENBROUWERS (Geer), "Digram frequencies and the mediaeval Dutch morality play of Elckerlyc". *Neophilologus* 75 (1991), nr. 2, pp. 161-177.

Het onderzoek naar de frequentie van bepaalde woorden in Elckerlyc kan van groot belang zijn bij het onderzoek naar de genealogie van de verschillende versies; de 'digram

frequency method' hier uitgewerkt biedt bovendien nieuwe perspectieven voor het tekst- en bronnenonderzoek in het algemeen.

PARKER (Douglas H.), "The third suitor in *King Lear*, act 1, scene 1", *English Studies*, 72 (1991), nr. 2, pp. 136-144.

De vaak geformuleerde kritiek op de openingsscène van *King Lear* als zou hij zich hierin dom en ijdel gedragen is onterecht wanneer we in beschouwing nemen dat Lear zich in werkelijkheid als een knap manipulator voordoet, wie het erom te doen is zijn jongste dochter van haar huwelijksplannen af te brengen.

POURVOYEUR (Robert), "Operette : de kleine opera", *Kultuurleven* 85 (1991), nr. 3, pp. 16-23.

Via de intermezzi die rond de opera als dusdanig werden gebracht, ontstond in het begin van de achttiende eeuw, naast de opera seria, de opera buffa (in Engeland de ballad-opera, in Frankrijk de opéra comique). Tussen beide genres een kwalitatief onderscheid maken is echter ten allen tijde verkeerd.

SCOTT (Colleen), "Het echte werk. Los Angeles Poverty Department". *Toneel Teatraal* 112 (1991), nr. 5, pp. 14-18.

Het Los Angeles Poverty Department maakt theater met daklozen; het bekijken van hun voorstellingen (o.a. Jupiter 35, over de belevenissen van een clochard in een ziekenhuis) werkt dan ook heel wat vooroordelen weg.

SMITS-VELDT (Mieke B.), "Het gezicht van een Amsterdamse rederijker", *Literatuur* 8 (1991), nr.2, pp. 93-102.

Het onlangs opgedoken *Ghedenck boeck*, dat een groot aantal persoonlijke gegevens, waaronder een autobiografie in verzen van Jan Sijwertsz. Kolm bevat, werpt een nieuw licht op het leven van de zeventiende-eeuwse Amsterdamse rederijkers. Zijn talent voor toneel lag vooral in het komische genre.

VAN DER JAGT (Marijn), "Een voorstelling is gewoon een moment uit ons leven. BAK-Truppen", *Toneel Teatraal* 112 (1991), nr. 5, pp. 10-13.

De Noorse groep BAK-Truppen bestaat uit tien leden, die elk een vrij onafhankelijke koers varen. Vanuit hun drang steeds opnieuw te beginnen is bijna niets bij voorbaat vastgelegd. Korte dialogen, geluiden en muziek wisselen elkaar af; op het eerste gezicht doen hun voorstellingen vaak rommelig aan.

VAN KEULEN (Sybrandt), "Antigone's noodlot", *Toneel Teatraal*, 112 (1991), nr. 4, pp. 42-47.

In de *Antigone* van Sophocles staan bestiale naast verheven elementen; benadrukt Hegel in zijn negentiende-eeuwse interpretatie zelfbewustzijn en rationalisme, Oudemans/Lardinois leggen in hun recente psychoanalytische benadering de nadruk op vervreemding en zelfkritiek.

VAN EEMEREN (Gustaaf), "Het jezuïetentoneel in de 16e-17e eeuw", *Streven* 58 (1990-1991), nr. 9, pp. 787-799.

Als exponent van het Neolatinse toneel bewerkstelligde het jezuïetentoneel de aansluiting van de klassieke tragedie met de moderne dramaturgie. Lijdt de pedagogische relevantie ervan geen twijfel — de leerlingen voelden zich bij hun opleiding betrokken —, het geeft ook aan dat het in de literatuur behalve om woorden ook om ideeën gaat.

VAN SCHOOR (Jaak), "Theater in de jaren tachtig", *De Vlaamse Gids*, 75 (1991), nr. 2, pp. 44-50.

Niet enkel internationaal (Brook, H. Müller, T. Kantor) maar ook in Vlaanderen brachten de door het postmodernisme geïnspireerde jaren tachtig een ommekeer teweeg. Naast talloze regisseurs ("de Vlaamse golf") traden ook nieuwe gezelschappen als De Blauwe maandag Compagnie en De Tijd op het voorplan. Ook het jeugdtonaal vernieuwde zich.

II. DRAMATEKSTEN

a. boeken

AESCHYLOS, *De smekelingen* vertaald door Gerrit Komrij, Amsterdam, International Theatre & Film Books 1991. 76 p. (ISBN 90-6403-246-7).

EDELENBOS (Bert), *Verf*, Amsterdam, International Theatre & Film Books 1991, 97 p. (ISBN 90-6403-245-9).

PIRANDELLO, samenstelling Joost Sternheim en Hilji Thiescheffer, Amsterdam, International Theatre & Film Books 1991, 272 p. (ISBN 90-6403-237-8).

SOPHOCLES, *Ajax* en *Antigone* vertaald door Johan Boonen, Amsterdam, International Theatre & Film Books 1991, 122 p. (ISBN 90-6403-251-3).

SOYINKA (Wole), *Requiem voor een futuroloog*. Baarn, Het Wereldvenster 1991, 64 p. (ISBN 90-269-4156-0).

TOLSTOJ (L.N.), *Verzamelde Werken, deel 7: Toneelwerken* 1990³, 811 p. (ISBN 90-282-0435-0).

VAN VELDHUIZEN (Martin), *Een kwestie van twee*, Amsterdam, International Theatre & Film Books 1990, 100 p. (ISBN 90-6403-247-5).

b. in tijdschriften

CASSIERS (Guy), "La cifra", naar J.L. Borges i.s.m. Oud Huis Stekelbees & Migranten Foyer Brussel. *Etcetera* 9 (1991), nr. 33, pp. 40-45.

DE BUCK (Ad.), "Alles wat haar heilig was", *Toneel Teatraal* 112 (1991), nr. 4, pp. 30-33.